

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗМІШАНУ СИСТЕМУ НАВЧАННЯ

Костянтин Лісецький

Національний технічний університет України «КПІ»

Впровадження інформаційних технологій у процес підготовки майбутніх спеціалістів є одним з ключових питань розвитку освіти у вищих учбових закладах. Формування компетенції в мультимедійній сфері, яка є необхідною для використання Інтернет технологій відіграє важливу роль у цьому процесі, що багато в чому гарантує підготовку висококваліфікованих конкурентоспроможних кадрів. Але від такої концепції введення й використання нових медіа, більшість навчальних закладів ще далекі. При цьому форми введення Інтернет технологій часто протистоїть існуючим навчальним планам і освітнім структурам. Якщо ці технології будуть впроваджуватися на заняттях, розкриваючи весь потенціал для навчального процесу, то ця невідповідність повинна поступово скорочуватися. Для цього необхідно проаналізувати, якою буде форма використання Інтернет технологій у вивченні іноземних мов, якою компетенцією повинні володіти викладачі, щоб бути готовими використовувати весь потенціал Інтернету, і як потрібно будувати й розвивати ці компетенції для подальшої зміни системи освіти.

Однією з причин «недовіри» до інноваційного навчання, є термінологічна плутанина, відсутність єдиного розуміння змісту базових понять. Взагалі область інновацій у навчання є однією з проривних зон прояву глобалізації світових процесів та феномену інформаційного суспільства, яка знаходиться у стані безперервних змін та пошуків. Ці зміни стосуються як вдосконалень і покращень косметичного характеру, так і перегляду парадигматичних основ освітніх систем і самого процесу навчання. Можна перерахувати не менше двадцяти різноманітних новітніх методологій та технологій навчання, що з'явилися протягом останніх 10 – 20 років. До них, наприклад, можна віднести «дистанційне навчання (distance learning)», «навчання через співробітництво (collaboration learning)», «ресурсно-орієнтоване навчання (resource-based learning)», «мережеве навчання (network learning)», «відкрите навчання (open learning)», «електронне навчання (e-learning)», «безперервне навчання (continuous learning)», «навчання протягом всього життя (long-life learning)», «змішане навчання (blended learning)», «віртуальне навчання (virtual learning)», «організаційне навчання (organisational learning)», «кооперативне навчання (cooperative learning)», «ситуаційне навчання (situated learning)», «гнучке навчання (flexible learning)», «кооперативне навчання (cooperative learning)», «активне навчання (active learning)», «комп'ютерне навчання (computer-aided learning)», «групове навчання (group learning)», «кейс-навчання (case learning)», «проектне навчання (project-based learning)», «Інтернет-навчання (Internet-learning)», «інструктивне дистанційне

навчання (instructial distance learning)» та інші. Деякі з перелічених видів навчання є синонімічними, близькими за змістовною характеристикою, інші роблять додатковий наголос на різних окремих рисах та цільових орієнтирах.

Як свідчать практика й ряд досліджень, тенденція навчання чітко розвивається в напрямку змішаного навчання. Під змішаним навчанням прийнято розуміти об'єднання формальних засобів навчання – роботи в аудиторіях, вивчення та опрацювання теоретичного матеріалу – з неформальними, наприклад, обговоренням за допомогою електронної пошти й відео конференцій, надання консультацій за допомогою Інтернету, закріплення вивченого матеріалу з використанням мультимедійних засобів навчання . Змішана форма навчання органічно поєднує в собі як денні, так і он-лайн форми навчання, які доповнюючи і збагачуючи один одного, дозволяють зробити процес навчання максимально ефективним.

За очевидними перевагами традиційного навчання, зокрема особисте спілкування викладача і студента, можливість скоригувати програму навчання, випускники вузів та викладачі часто критикують аудиторну систему з ряду причин.

- неможливість точно відстежити реальну результативність навчання;
- слабку систему контролю в режимі реального часу;
- несистематичне відвідування студентами занять;
- пасивний характер одержуваних знань і навичок;
- наявність студентів з різним рівнем підготовки в одній групі.

За таких умов викладач орієнтується на середній рівень, більш підготовленим студентам нецікаво, а менш підготовленим – важко. В результаті і більш підготовлені, і менш підготовлені студенти через низьку мотивацію не досягають належного успіху. Якщо припустити що студент пропустить частину занять, то основна частина знань буде засвоєна поверхнево.

В основі концепції змішаного навчання – ідея про те, що навчання – це не одноразова подія, а безперервний процес. Змішане навчання є поєднанням декількох підходів до навчання. Воно може бути досягнуто через використання «змішання» віртуальних та фізичних навчальних ресурсів. Типовим прикладом цього може бути поєднання технологічних матеріалів із навчанням типу «лицем до лица». У строгому сенсі, при змішаному навчанні викладач (тьютер) поєднує в собі ці два методи надання навчання.

Система змішаного навчання добре діє у випадках коли електронне навчання використовують перед аудиторним навчанням. У цьому випадку складові комплексу підсилюють одна одну. Наприклад, опанування студентами теоретичної частини за певною темою дозволяє викладачеві заощадити багато часу під час групового заняття завдяки тому, що студенти вже ознайомлені з теорією і перебувають в одному смисловому полі. Внаслідок цього заняття

набуває практичної спрямованості, оскільки викладач використовує час, що звільнився, на практичне опрацювання одержаних знань.

Н.В.Морзе, розглядаючи можливості використання інформаційно-комунікативних технологій та Інтернету в процесі навчання зазначає, що викладач перестає бути для студента єдиним джерелом інформація. Водночас зміщується акцент з формування репродуктивних навичок, таких як запам'ятовування і відтворення, на розвиток аналітичних умінь, в основі яких лежить співставлення, синтез, аналіз, оцінювання виявлених зв'язків, планування групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікативних технологій.

Залежно від фінансових і технічних можливостей навчального закладу можна поєднати, наприклад, такі види діяльності:

- традиційні практичні заняття або семінари з відео конференціями або телемостами;
- традиційні заняття з наступним їх обговоренням на форумі чи перепискою по електронній пошті;
- групову роботу над домашнім завданням із наступним його обговоренням в аудиторії;
- опрацювання теоретичного матеріалу в Інтернеті з практичними заняттями в аудиторії;
- опрацювання теоретичного матеріалу в аудиторії з консультаціями з викладачем через Інтернет;
- виконання домашнього завдання і відсилання його по Інтернету для перевірки викладачеві;
- рольові, симулятивні ігри у віртуальному середовищі у позаурочний час чи під час заняття;
- інші подібні комбінації електронних Інтернет - технологій і традиційних методик навчання.

Змішана модель навчання – це модель використання розподілених інформаційно-освітніх ресурсів в стаціонарному навчанні із застосуванням елементів асинхронного й синхронного дистанційного навчання. Практикується як елемент стаціонарного навчання при проведенні аудиторних занять і в самостійній роботі студентів. Тобто змішане навчання успадковує переваги онлайн навчання й виключає його недоліки.

При комбінованому навчанні суттєво змінюється й роль викладача.

Викладач у нових освітніх середовищах, особливо в режимі змішаного навчання (blended learning), при комплексному використанні засобів інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) може виступати в різних ролях. Він може працювати як при безпосередньому контакті зі студентом, так і навчати опосередковано, через телекомунікаційні засоби.

Вимоги до віртуального викладача (або тьютера) комбінуються із традиційних вимог, що пропонуються педагогові. Головна функція віртуального викладача – керування процесами навчання, виховання, розвитку, інакше кажучи, бути педагогічним менеджером. При віртуальному навчанні педагог покликаний створювати умови для самостійного навчання, виступати в ролі партнера, координатора, консультанта, вихователя.

Використання Інтернет технологій у ВНЗ має свої переваги:

- розширення спектру освітніх послуг високої якості, що надаються ВНЗ
- підвищити результативність навчання
- підвищити якість матеріалу, що вивчається
- розширити можливість професійного зростання
- зменшити навчальне навантаження студентів
- забезпечити неперервність навчання студентів за рахунок зняття просторових обмежень в часі
- забезпечити персональний графік роботи студентів і перелік навчальних курсів з урахуванням їхніх інтересів.
- проводити проміжну і підсумкову атестацію у формі тестування
- підвищити ефективність зворотного зв'язку для педагогів ВНЗ і студентів

Застосування технологій у навчанні сприяє розвитку індивідуальних ресурсів студентів та викладачів, формує навички самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконану роботу, а також знижує психологічні навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

1. Проект розбудови відомчої системи інноваційного навчання. - <http://www.univd.edu.ua/index.php?id=332&lan=ukr>
2. Л.С. Євсюкова Е-learning: Переваги та проблеми - http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/ped/2011_211_2/N211-2p078-084.pdf
3. Морзе Н.В. Дистанційна технологія як основа сучасних інформаційних технологій у навчанні / Н.В.Морзе // Нові технології навчання: збірник наукових праць. – К.: Вінниця; Академія педагогічних наук України; Вінницький соціально-економічний інститут університету «Україна». – 2011. – Вип. 30. – С.32-42